

05

Vlastnosti a změny látek,
voda a vzduch

Těleso × látka

- Těleso - „Co to je?“ - má tvar a objem
  - láhev - silné vazby
  - voda v láhvi - slabší vazby
  - vzduch v láhvi - téměř žádné vazby

Těleso × látka

- Látka - „Z čeho to je? - neurčíme tvar
  - pevná - plast (polyethylentereftalát)
  - kapalná - voda
  - plynná - pára
  - plazma - plamen

Fyzikální změny

- vlastnosti, u nichž nedochází ke změně podstaty látky:

tání - led na vodu (0 °C)

tuhnutí - voda na led (0 °C)

vypařování - voda na páru

kondenzace - pára na vodu

sublimace - sníh na páru

desublimace - pára na sněhové vločky

Chemické změny

- např. koroze, hoření, hnití

Fyzikální vlastnosti 1

- pružnost - houba × špejle
- tvárnost - plastelína × křída
- křehkost - sklo × guma
- pevnost - 1 špejle × 4 špejle × 8 špejlí

Fyzikální vlastnosti 2

- tvrdost

1 - mastek (nehet)

6 - živec

2 - sůl kamenná

7 - křemen (pilník)

3 - vápenec (mince)

8 - topas

4 - fluorit (sklo)

9 - korund

5 - apatit (nůž)

10 - diamant

Fyzikální vlastnosti 3

- tepelná vodivost - Cu + Fe tyč a špalíčky
- teplotní roztažnost - dilatometr
- el. vodivost - el. obvod a různá tělíska
- magnetismus - magnet a různá tělíska

Fyzikální vlastnosti 4

- hořlavost - zapálení pevného, kapalného a plynného tělesa (!chemická změna!)

Pozor na nebezpečí úrazu a požáru

Fyzikální vlastnosti 5

- s rostoucí teplotou se u většiny látek zvětšuje objem
- vyjímka - voda - anomálie vody
  - nejmenší objem má při 4 °C

Voda

- kapalná látka bez chuti, barvy a zápachu
- chemický vzorec - H_2O (D_2O ; T_2O)
- 71 % povrchu planety
- $V = 1\,400\,000\,000\text{ km}^3$ (0,01 % - pitná)
- sladká - 2,6 % - $35\,000\,000\text{ km}^3$
- novorozenec - 77 %
- starý člověk - 66 %

Voda 2

Fyzikální vlastnosti:

1. hustota - H₂O - $997 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$ $1 \text{ dm}^3 \approx 1 \text{ kg}$
  - mořská - $1024 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$
  - D₂O - $1105 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$
2. teplota tání - $0 \text{ }^\circ\text{C}$
3. teplota varu - $100 \text{ }^\circ\text{C}$

Voda 3

Fyzikální vlastnosti:

4. rychlost zvuku
- H₂O - 1480 $\frac{m}{s}$
  - jezerní - 1450 $\frac{m}{s}$
  - mořská - 1500 $\frac{m}{s}$

5. teplota varu je závislá na tlaku:

$$t [^{\circ}C] = 71,6 + 28 \cdot \left(\frac{p [Pa]}{10^5} \right)$$

Voda 4

Anomálie vody:

4 °C - voda má největší
hustotu

- nejmenší objem (při
dané hmotnosti)

4 °C < menší hustota, větší objem

4 °C > menší hustota, větší objem

Př: voda v jezeře v zimě i v létě má u dna
teplotu nejbližší 4 °C

Vzduch

- směs plynů tvořící atmosféru, sahající do výšky asi 1 000 km (vesmír - 100 km - FAI)
- plyn bez chuti, barvy a zápachu (většinou)
- složení - V: N - 78 %; O - 21 %
  - m: N - 76 %; O - 23 %
  - + Ar, CO₂, Ne, He, CH₄, Kr, H, Xe, ..

Vzduch 2

- skleníkové plyny - plyny absorbující tepelné záření Země a způsobují ohřívání spodních vrstev atmosféry a povrchu Země

CO_2 - 55 %

CFC (freony) - 24 %

CH_4 - 15 %

N_2O - 6 %

Vzduch 3

Fyzikální vlastnosti:

1. hustota - H₂O - $1,29 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$ 1 dm³ $\approx$ 1 g
2. teplota tání - -213 °C
3. teplota varu - ~~340~~_s 195 °C
4. rychlost zvuku -

Vzduch 4

pro život a hoření je nutný kyslík - O₂

fotosyntéza - biochemický proces, při kterém se přeměňuje energie světelného záření na energii chemické vazby

